

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1947-1948.

RÉUNION DU 4 FÉVRIER 1948.

Rapport de la Commission de la Défense Nationale chargée d'examiner le projet de loi prorogeant l'arrêté-loi du 25 février 1947 maintenant en vigueur l'arrêté du 14 décembre 1940 créant l'Office de Renseignements et d'Aide aux Familles des Militaires (O.R.A.F.) et les arrêtés subséquents le modifiant et le complétant.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1947-1948.

COMMISSIEVERGADERING VAN 4 FEBRUARI 1948.

Verslag uit naam van de Commissie van Landsverdediging belast met het onderzoek van het wetsontwerp houdende verlenging van de besluitwet van 25 Februari 1947 in kracht houdende het besluit van 14 December 1940 dat het Hulp- en Informatiebureau voor Gezinnen van Militairen (H.I.B.) opricht en van die der latere besluiten waarbij het gewijzigd en aangevuld wordt.

Présents : MM. le vicomte COSSÉE DE MAULDE, président; DE BOODT, DE GROOTE, MAZEREEL, le baron ORBAN DE XIVRY, TACK, VAN REMOORTEL, VAN LOENHOUT et le baron NOTHOMB, rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le vote de ce projet de loi s'impose; ceux qui doivent créer définitivement le service social de l'Armée et l'Œuvre Nationale des orphelins, veuves et ascendants ne sont pas encore au point et il importe que l'O.R.A.F., dont ces organismes tiendront leur origine, continue légalement son activité jusqu'au moment de leur constitution définitive. Il faut souhaiter, dès aujourd'hui, qu'ils soient à même de rendre plus efficace encore la grande œuvre commencée, et qu'ils demeurent animés du même magnifique esprit.

La création du Service Social de l'Armée consacrera une conception nouvelle du devoir de l'Etat vis-à-vis des hommes que la Nation lui confie et vis-à-vis de leurs familles. On ne saurait trop louer les fondateurs de l'O.R.A.F. d'avoir été, dans leur patriotisme éclairé et dévoué aux heures les plus noires de notre Histoire, les initiateurs de cette conception.

Quand S. M. le Roi chargea en 1940 ses trois officiers d'ordonnance, le Colonel van Caubergh,

Voir :

Document du Sénat :

84 (Session de 1947-1948) : Projet de loi.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

De goedkeuring van dit wetsontwerp is een noodzaak; de verdere wetsontwerpen waarbij de maatschappelijke dienst van het Leger en het Nationaal Werk der wezen, weduwen en ascendenten definitief moeten tot stand komen, zijn nog niet uitgewerkt en het is van belang dat het H.I.B., waaruit die lichamen zullen voortspruiten, wettelijk zijn werkzaamheden voortzet tot op het tijdstip van hun definitieve oprichting. Reeds nu moeten wij wensen dat zij in staat wezen het aangevatte groots werk nog doelmatiger te maken en zij met dezelfde geest van offervaardigheid bezield blijven.

De oprichting van de Maatschappelijke Dienst van het Leger zal een nieuw begrip bekrachtigen op het stuk van de plicht van de Staat tegenover de mannen welke de Natie hem toevertrouwt en tegenover hun gezinnen. Men kan de oprichters van het H.I.B. niet genoeg lof betuigen om, door verlichte en verknochte vaderlandsliefde gedreven, in de meest bange uren van onze geschiedenis, de grondleggers van dit begrip te zijn geweest.

Toen Z. M. de Koning in 1940 zijn drie ordonnansofficieren, Kolonel van Caubergh, Major Gierst,

Zie :

Gedr. Stuk van de Senaat :

84 (Zitting 1947-1948) : Wetsontwerp.

le Major Gierst, le Commandant Jacques de Dixmude, de mettre sur pied une œuvre pour venir en aide aux familles des militaires de carrière (l'O.N.A.C., à ses côtés et à son exemple, s'occupera des familles des miliciens et l'O.N.O.G. continuera à se dévouer à ses orphelins), nul ne pouvait deviner quel épanouissement connaîtrait cette œuvre au cours des années de l'occupation et au delà. Le système d'abord envisagé était de former une A.S.B.L. : mais celle-ci eut exigé l'autorisation de l'occupant qu'on voulait éviter à tout prix et pour cause. On eut donc recours à un organisme autonome placé sous le contrôle du Département des Finances qui en consacra légalement l'existence par un arrêté du 4 décembre 1940, maintenu expressément après la libération, prorogé plusieurs fois depuis par arrêté-loi en vertu des pouvoirs spéciaux, en attendant de l'être, une dernière fois sans doute, par la loi dont le projet vous est soumis.

Son activité se multiplia par la création de 25 offices provinciaux et bureaux régionaux répartis sur tout le territoire dans toutes les villes de garnison; par le concours bénévole de dames visiteuses et d'assistantes sociales, ajoutant l'indispensable et affectueuse aide morale à l'aide matérielle; par le subside annuel de l'Etat qui, complétant les larges dons privés, permit de distribuer jusqu'en décembre 1944 une somme de 75 millions; par la création de la section d'aide en nature qui distribua aux prisonniers et aux veuves de guerre les produits de l'offrande paysanne de la gerbe du Roi; par une immense activité clandestine et par la création de l'A.E.P. enfin, qui fut le chef-d'œuvre de cette œuvre.

L'activité clandestine de l'O.R.A.F. comporta un service secret d'aide aux familles des combattants en Angleterre, aux militaires qui essayaient d'y partir, un service secret d'aide aux gendarmes arrêtés ou révoqués par les Allemands ou dans le maquis, des services secrets d'aide aux réfractaires et aux familles des prisonniers politiques. Dans certains chefs-lieu comme Bruges et Arlon — autour ici, de l'héroïque Major Piton — l'officier de l'O.R.A.F. fut le centre principal de toute la résistance active dans la province. Rien d'étonnant à ce que 10 % des effectifs de l'O.R.A.F. moururent du fait de l'ennemi.

L'aide aux Enfants des Prisonniers dont le Roi chargea en 1941 le Vicomte Gatien du Parc, Gouverneur de S.A.R. le Duc de Brabant, permit à l'O.R.A.F. d'étendre son dévouement à toutes les familles de militaires : à celles aussi des miliciens qui étaient soutenues par l'O.N.A.C. Nous nous souvenons de cette efflorescence de camps d'hiver et d'été (21 homes permanents et 62 homes de vacances) qui permirent à des centaines de jeunes

Commandant Jacques de Dixmude belaste met de oprichting van een werk voor hulpverlening aan de gezinnen van de beroepsmilitairen (het N.W.O.S., daarnaast en naar zijn voorbeeld, zal zich met de gezinnen van militieplichtigen bezig houden en het N.W.O.W. zich verder aan zijn wezen wijden), kon niemand voorzien welke vlucht dit werk in de loop van de bezettingsjaren en ook daarna zou nemen. Het eerst in uitzicht gestelde systeem bestond er in een V.Z.W. op te richten; maar deze zou toelating vanwege de bezetter vereist hebben, hetgeen men tot elke prijs, en niet zonder reden, wilde vermijden. Men nam dus zijn toevlucht tot een zelfstandig lichaam, onder controle van het Departement van Financiën dat het bestaan ervan wettelijk bekrachtigde bij besluit van 4 December 1940, uitdrukkelijk na de bevrijding gehandhaafd, en sedertdien herhaalde malen, bij besluitwet, krachtens de bijzondere machten verleend, verlengd, in afwachting, een laatste maal waarschijnlijk, verlengd te worden door de wet waarvan het ontwerp U wordt voorgelegd.

Zijn bedrijvigheid kreeg uitbreiding door de oprichting van 25 provinciale diensten en gewestelijke bureau's, over het ganse grondgebied en in alle garnizoensteden verspreid; door de goedwillige medewerking van huisbezoeksters en van maatschappelijke assistenten, die haar onmisbare en hartelijke morele steun brachten bij de stoffelijke hulp; door de jaarlijkse subsidie van de Staat die, ter aanvulling van de ruime particuliere giften, het mogelijk maakten, tot in December 1944, een som van 75 miljoen uit te delen; door de oprichting van de afdeling hulp in natura die aan de krijgsgevangenen en aan de oorlogsweduwen de opbrengst van de door de boeren aangeboden Koningsgarve schonk; door een alles omvattende ondergrondse bedrijvigheid en door de oprichting van het A.E.P., ten slotte, dat de bekroning van dat werk was.

De ondergrondse bedrijvigheid van het H.I.B. omvatte een geheime dienst voor hulpverlening aan de gezinnen van strijders in Engeland, aan de militairen die poogden naar dat land te vertrekken, een geheime dienst voor hulpverlening aan de door de Duitsers aangehouden of afgezette of in het maquis verdwenen rijkswachters, van de geheime diensten voor hulpverlening aan de arbeidsweigeraars en aan de gezinnen van politieke gevangenen. In sommige hoofdplaatsen zoals Brugge en Aarlen — hier rondom de heldhaftige Major Piton — was de officier van het H.I.B. de voornaamste kern van het ganse actief verzet in de provincie. Het verbaast dan ook niet te vernemen dat 10 % van de getalsterkte van het H.I.B. door toedoen van de vijand stierven.

De hulp aan de kinderen van de gevangenen welke de Koning in 1941 aan Burggraaf Gatien du Parc, Gouverneur van Z.K.H. de Hertog van Brabant, opdroeg, stelde het H.I.B. in staat zijn toewijding tot al de gezinnen van militairen uit te breiden : ook tot de gezinnen van de militieplichtigen die door het N.W.O.S. gesteund werden. Wij herinneren ons het overal oprijzen van Winter- en Zomerkampen (21 vaste tehuizen en 62 vacantie-

filles et de jeunes gens impatientes de servir de s'occuper pendant 1.327.000 journées de présence, de milliers et de milliers d'enfants sous-alimentés; de la création de ce Collège Prince Baudouin à Marchin où, pour la formation des élites, étaient expérimentées les méthodes d'éducation les plus nouvelles, et surtout encore des foyers de patriotisme ardent qu'étaient, à travers tout le pays, ces réunions de jeunesse, réchauffées souvent par la présence des princes royaux, où se préparaient les départs, les dévouements, les enrôlements et les sacrifices les plus sublimes, d'où surgissaient par milliers des jeunes hommes prêts à la lutte et à la mort : leur martyrologe est un des plus beaux.

Mes collègues comprendront que j'aie voulu rendre un juste hommage à une institution que j'ai vue de près pendant nos années terribles, au moment où nous allons en proroger une dernière fois l'existence, en attendant l'organisation définitive des services qui, élargissant encore la mission assumée par l'O.R.A.F., vont organiser l'extension à toute la grande famille militaire du bel esprit d'entr'aide sociale né de nos glorieuses épreuves.

Le présent rapport a été adopté à l'unanimité.

Le Président,
Vicomte COSSÉE DE MAULDE.

Le Rapporteur,
Baron P. NOTHOMB.

oorden) die het aan honderden met dienstijver bezielde jonge meisjes en jongelieden mogelijk maakte gedurende 1.327.000 dagen aanwezigheid hun zorgen te wijden aan duizenden en duizenden ondervoede kinderen; de oprichting van het Prins Boudewijn-College te Marchin waar, voor de opleiding van keurelementen, de proeven werden genomen met de nieuwste opvoedingsmethodes, en vooral nog de haarden van vurige vaderlandsliefde die, over het ganse land, te vinden waren in bijeenkomsten van jongelieden, vaak aangevuurd door de aanwezigheid van de koninklijke prinsen, waar alles in gereedheid gebracht werd voor de ontvluchtingen, dienstnemingen bij het leger en de meest verheven offers werden gebracht, vanwaar uit duizenden lieden te voorschijn kwamen, paraat om de strijd aan te binden en de dood in te gaan : hun lijdensweg behoort tot het mooiste in onze Geschiedenis.

Mijn collega's zullen begrijpen dat ik een verdiende hulde heb willen brengen aan een instelling die ik tijdens de jaren van schrikbewind van nabij heb leren kennen, nu wij een laatste maal haar bestaan gaan verlengen, in afwachting van de definitieve organisatie van de diensten die, door verdere uitbreiding van de door het H.I.B. op zich genomen opdracht, de uit onze glorierijke beproevingen geboren mooie geest van maatschappelijk onderling hulpbetoon tot de grote militaire familie gaan uitbreiden.

Dit verslag werd met algemene stemmen aangenomen.

De Voorzitter,
Burggraaf COSSÉE DE MAULDE.

De Verslaggever,
Baron P. NOTHOMB.